

Veganodlade grönsaker odlas enbart med grüngödsling

I England har ekologisk odling utan kreatursgödsel en egen märkning för konsumenter som helt vill äta mat utan animaliekoppling.

ERICA ÄNGMO,
text & foto

I alla naturliga kretslopp finns djuren representerade, från pollinatörer till fröspridare. Genom sekler har ängen med de betande kreaturen, setts som åkerns moder. Eftersom flertalet människor också är allätare, har kreaturens bidrag med mjölk, kött, ägg, skinn och inte minst gödsel, varit självklar. Frågan efter alternativet, har därför inte väckts särskilt ofta. Perspektivet förändras snabbt efter en titt utanför stugan. Den eventuella myten om kreaturens nödvändighet för markbördigheten blir punkterad, när veganodlingen tar plats på ekoarenan.

– Nyckeln till allt är att odla växter som ökar bördigheten, förklarar Ian Tholhurst. Han är en av 70-talets pionjärer inom ekologisk odling i Storbritannien. Sedan 12 år odlar han sina 17 ha dessutom helt utan animaliska tillsatser. De viktigaste grödorna är rödklöver och luzern, som inleder växtföljdens 2½ första år. Den sjuåriga växtföljden för grönsaker på friland fortsätter med potatis, kål, lök/purjo, morot m fl rotfrukter och slutligen majs och pumpa. Fånggrödor efter skörd och insådd i växande kultur återkommer vid varje skifte. Att omkring 35% av

ytan är täckt med grüngödsel är inget ekonomiskt motargument till odlingsformen, menar Ian Tholhurst.

– Kostnaderna att hålla djur, eller inköp av animaliska gödselmedel skulle bli högre än den "förlorade" ytan med grüngödsel.

Fler daggmaskar

Grüngödslingen klipps upp till fem gånger under säsongen, undantaget smala strimmor som får gå i blom för insekternas skull. Klippet får ligga kvar och omsätts snabbt. Under den långa perioden med grüngödsel byggs biomassan upp effektivt, och förekomsten av daggmaskar stimuleras när jorden vilar.

Den arrenderade jorden på godset Hardwick utanför Reading, är ingen optimal trädgårdsjord. Ett tunt matjordslager och mycket sten, gör det än viktigare att arbeta medvetet för ökad bördighet. Djuprotade växter hjälper till att förbättra strukturen och plocka upp kalium och fosfor. Halterna av dessa ämnen är högre i dag än vad de var för 20 år sedan, trots lång frånvaro av animaliska gödselmedel. Någon brist på kväve finns inte. Restkväve efter t ex tidigt skördad potatis fångas upp med direkt sådd av blodklöver och gräs, eller råg efter senare skörd.

Ian Tholhurst med butternut-squash, en av det brittiska kökets höjdpunkter. Lagringsduglig till maj!

Egen symbol för kreaturslös eko-odling

Kreaturslös ekologisk odling har sedan 2004 en särskild symbol. Tholhurst Organic Produce var det första företaget som blev certifierat enligt Stock-Free Organic Standards. Detta är 27 utökade regler till Soil Associations generella regelverk för ekologisk växtodling. Kontrollen utförs på uppdrag av The Vegan Organic Network (VON), av Soil Associations kontrollanter.

Ian Tholhurst har själv i högsta grad varit involverad i tillkomsten av märkningen. Han står än så länge, med sina 17 ha, för merparten av den kreaturslösa arealen grönsaksodling i Storbritannien. Den sammanlagda certifierade arealen är nämligen i dag blygsamma 19 ha. Enligt VON, väntas drygt 60 ha ekologisk odling, fördelat på ett tiotal företag, inom de närmsta åren att få kreaturslös märkning. Symbolen ger en kvalitetsgaranti till de konsumenter som av olika anledningar söker varor som producerats helt utan tillsatser från djur. Reglerna finns som pdf på hemsidan www.veganorganic.net

Värdefulla växtrester

En fältvandring på Hardwick ger otaliga idéer till hur markbördigheten kan förbättras. Förutom att konsekvent hålla jorden täckt med gröda, har växtrester efter skörd en täckande och närande funktion. Störbrytbönor och blomsterbönor är några av de kulturer som odlas innanför de urgamla slottsmurarna. När de vuxit sig knähöga sås klöver in mellan rader. Efter sista bönsköörden plockas pinnarna bort och den stora massan blad och stjälkar läggs ner som marktäckning bland grüngödseln. Året därpå myllas smala rader upp i detta, för att ge plats åt squashplantor.

Ian erkänner att det krävs viss erfarenhet att avgöra rätt tidpunkt för klöversådd. Det får inte vara för tidigt, eftersom den då kommer att konkurrera med grödan. Och det får inte heller vara för sent, eftersom den då inte hinner etablera sig till hösten.

Längs med fälten växer lövfällande lähäckar. De består av en variation av arter med blommor, frukt och nötter. Strimor av insådda örter gynnar predatorerna. Nässelhäckar mitt i odlingen slås innan frösättning. De ihåliga stjälkarna får ligga kvar, eftersom de härbärgerar hundratalet värdefulla arter över vintern. Kunskapen om den biologiska mångfaldens betydelse är väl förankrad.

Lite ogräsrensning

Arbetstiden för ogräsrensning är mycket begränsad, i vissa kulturer helt borttagen, tack va-

Våtarv i purjon fungerar som marktäckare! Den genomsnittliga arbetsinsatsen för ogräsrensning är endast 40-50 timma/ha.

re marktäckningen. Den muromgärdade trädgården är trots det den mest arbetsintensiva delen av företaget. Till skillnad från fälten utanför, är det handarbete som gäller här

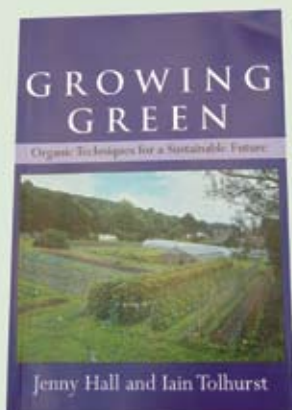
– Vi använder 80% av arbetskraften till dessa 10% av odlingsytan, berättar Ian.

En rad växthuskulturer och flera tunnlar med småblad, finns i detta myller av växande och förmultnande liv.

Jordbearbetning och maskinell ogräsbekämpning, där det förekommer, är överlag skonsam. När grüngödslingen ska brytas används endast grund

Tholhurst Organic skördar 8-10 000 st pumpor och squash på ett halvt ha. Efter skörden tar den insådda klöver över.

Veta mer: Handbok för veganodlare

Begreppet "Stockfree organics" eller på svenska; kreaturslös odling, introducerades år 2000 i England. Metoderna att odla ekologiskt i kommersiell skala, utan tillförsel av stallgödsel, har tillämpats och utvecklats under många år innan, men det är först på senare år som det blivit en organiserad odlingsform med egen kvalitetsmärkning. Boken, som kom ut i våras, är den första av sitt slag. Här är yrkesodlarnas erfarenheter sammanfattade till en praktisk odlingshandbok. På drygt 300 sidor behandlas såväl odlingstekniska frågor, som ekonomi och marknadsföring. Det inledande kapitlet, som är en omfattande motivering till kreaturslös odling, är också ett intressant bidrag till debatten om global livsmedelsförsörjning.

Growing Green – Organic Techniques for a Sustainable Future

Av Jenny Hall och Iain Tholhurst, 2006

Publicerad av The Vegan Organic. Pris: ca £20

Network www.veganorganic.net

Majs och ett antal andra kulturer sås i flera omgångar för att få lång skördesäsong. Gården har begränsade lagringsutrymmen. Det mesta plockas "Fresh from the field", till prenumerationer och marknader.

plöjning för att inte få upp de undre jordlagren. För beredning av såbädd används en typ av tallriksharv. Att lära känna jorden och hur den reagerar på temperatur och nederbörd, är viktigt för att kunna avgöra tidpunkt för jordbearbetning. Till ogräsbekämpningen på friland används harv istället för jordhyvel.

Populära prenumerationer

Tholhurst Organic Produce har osannolika 70 kulturer i odling. 350 prenumeranter får varje vecka, året runt, leverans av

frukt och grönt. Det mesta kommer från gården, men frukten (som aldrig kommer med flyg) köps in under vintern. Soil Associations utmärkelse för "bästa grönsakslådor" hänger på väggen i packeriet. De kunder som vill hämta sina varor på plats, ombedes att ställa bilen utanför de stora järngrindarna. Den kilometerlånga promenaden är sagolikt vacker, men det finns också en symbolisk baktanke meduppoffringen. Ian Tholhurst vill ödmjukt påminna om att mat inte är något som plötsligt dimper ner på köksbordet.

Brist på gödsel

Enligt författarna till boken "Growing Green" har Brittisk forskning och utveckling av kreturslös ekologisk odling, inget tydligt ideologiskt ursprung, utan bygger snarare på ekonomiska grunder. När efterfrågan på ekologisk mat började öka i början av 90-talet skapade också ett behov av mer areal. Eftersom det var svårt att få konventionella odlare i spannmålsdistrikten i östra England att lägga om, på grund av bristen på stallgödsel, aktualiserades andra metoder i odlingsförsök.

Vilken oktan kör dina djur?

Svenska Foder AB
Box 673
531 16 Lidköping
info@svenskafoder.se

Kundservice
020-83 00 00

Det är lite med djuren som med bilen. Tankar du högre oktan, går bilen bättre. Ger du djuren ett ensilage behandlat med biologiska ensileringsmedel, presterar de mer.

Biologiska ensileringsmedel har i försök visat sig ge betydande produktionsökningar, även under goda ensileringsförhållanden. Detta påstående har de till skillnad från syrapreparaten också officiellt godkännande för.

För att ta tillvara och utnyttja din vallskörd på bästa sätt rekommenderar vi ett effektivt biologiskt tillsatsmedel. Du kommer märka att djuren producerar lite mer på varje kg ensilage.

Lactisil Kvik
Lactisil Stabil
Lactisil Total
Lactisil Majs

www.svenskafoder.se